

ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ 46

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Γ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ 23ος ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2010 ΤΙΜΗ 10 €

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Μελέτης Ή. Μελετόπουλος

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

Γιάννης Χατζόπουλος

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος, κοινωνιολόγος • Γιώργος Εδαγγελόπουλος, νομικός - διεθνολόγος • Νέδα Κανελλοπούλου, συνταγματολόγος, Πάντειο Παν/μιο • Αλέξανδρος Κόντος, γλωσσολόγος - νομικός - φιλόλογος • Αθηνά Λιάπη, κοινωνιολόγος • Γιάννης Μ. Μαθιουδάκης, φιλόλογος • Γεώργιος Π. Μαλούχος, πολιτικός επιστήμων • Χρήστος Π. Μπαλόγλου, ιστορικός τής οικονομίας • Χρήστος Παΐζης, φιλόλογος • Ιωάννης Παπαδόπουλος, πολιτικός επιστήμων, Παν/μιο Λωζάνης • Άρης Σίτας, κοινωνιολόγος, Παν/μιο Durban, Ν. Αφρική • Γιώργος Σκουλάς, κοινωνιολόγος, Παν/μιο Μακεδονίας • Κωνσταντίνος Σταματόπουλος, ιστορικός • Γιώργος Τριάντης, επικοινωνιολόγος, Παν/μιο Indianapolis • Γιώργος Τσομπάνογλου, κοινωνιολόγος, Παν/μιο Αιγαίου

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Γιώργος Τσομπάνογλου
www.tsobanoglou@soc.aegean.gr

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ - ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Χρήστος Μπαλόγλου

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Φωτεινή Βλαχοπούλου - Γεωργία Τσιλίκη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ - ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Γιάννης Μαθιουδάκης

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Σπύρος Οικονόμου

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Τ.Θ. 63535, Φιλοθέη 152 37
τηλ.: 210.68.12.723

ήλ. ταχυδρομείο: meletopoulos@yahoo.gr

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

Γιώργος Φραγκούδης
Σταδίου 60, Αθήνα
τηλ.: 210.32.27.323

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Εκδόσεις Παπαζήση
Νικηταρά 2 & Έμμ. Μπενάκη, 106 78 Αθήνα
τηλ.: 210.38.22.496 - 210.38.38.020

ISSN 1105-8099

<http://www.newsociology.gr>

Περιεχόμενα

Από τήν Διεύθυνση

Μελέτης Ή. Μελετόπουλος: ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, 1988-2010.

Τέλος εποχής	3
Μελέτης Ή. Μελετόπουλος: 'Ο εϋσυνείδητος διορθωτής - <i>In Memoriam</i>	8
Κώστας Μ. Σταματόπουλος: Olivier Clément - <i>In Memoriam</i>	9
Γιάννης Χατζόπουλος: Δημήτρης Καρμυκόλιας (1943-2008) - <i>In Memoriam</i>	11

διάλογος για τόν Καστοριάδη

Μελέτης Μελετόπουλος: Τά καστοριαδικά μικρομάγαζα

Σπύρος Β. Μπαζίνιας: Σχόλιο στό άρθρο του Μελέτη Ή. Μελετόπουλου

«'Η άγνωστη νεότητα του Καστοριάδη».....

Αλέξανδρος Κόντος: 'Η ύψιμη άρχαιογνωσία του Κορνήλιου Καστοριάδη ...

Jens Zinn: 'Η βιογραφική βεβαιότητα στην Άνακλαστική Νεωτερικότητα

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΑΚΗ ΔΙΕΘΝΗΣ

Κώστας Δεσποινιάδης: 'Η Καταστασιακή Διεθνής

Υβ Λέ Μανάκ: Τό καταστασιακό Ίδεώδες

Γιάννης Δ. Ίωαννίδης: 'Η Κοινωνία του Θεάματος σήμερα

Michèle Bernstein: Ντοκουμέντα σχετικά με τήν Καταστασιακή Ίστορία, 1, 51

Gil J. Wolman: Ντοκουμέντα σχετικά με τήν Καταστασιακή Ίστορία, 2,

Asger Jorn: Ντοκουμέντα σχετικά με τήν Καταστασιακή Ίστορία, 3,

Κώστας Δεσποινιάδης: 'Ορισμοί

Κώστας Δεσποινιάδης: Τά πρόσωπα.....

Κώστας Δεσποινιάδης: Βιβλιογραφία καταστασιακών στά έλληνικά

Νίκος Τζ. Σέρργης: 'Η Καταστασιακή Διεθνής στην εποχή τής παγκο-

σμιοποίησης

Νίκος Τζ. Σέρργης: Φιλοσοφικές προϋποθέσεις τής σκέψης των καταστασιακών

- Άπό τόν άριστερο έγγελισμό στους καταστασιακούς

Γιώργος Ε. Σκουλάς: Σύγχρονος Κόσμος και ή εξέλιξη τής κριτικής θεωρίας

Ίωάννης Μαθιουδάκης: 'Επίκαιρες Παρεχβάσεις - 'Οργανισμός

'Ηνωμένων Έθνών: Τά νέα διλήμματα μιάς παλαιάς ιδέας

113

ΒΙΒΛΙΟΦΟΡΙΕΣ

Γιάννης Ζέρβας: Στου Χατζηφράγκου του Κοσμά Πολίτη

Χρήστος Μπαλόγλου: 'Η Δικτατορία των Συνταγματαρχών. Κοινωνία,

Ίδεολογία, Οικονομία, Τρίτη έκδοση, του Μελέτη Ή. Μελετόπουλου ..

Μελέτης Ή. Μελετόπουλος: 'Ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος και ή

Ίστορία του Εδρωπαϊκού Πνεύματος

119

ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, 1988-2010

Τέλος εποχής

Είκοσι δύο χρόνια κυκλοφορίας (είκοσι τρία, αν συνυπολογίσει κανείς την περίοδο προπαρασκευής από την άνοιξη του 1987 μέχρι τις 13 Ιανουαρίου 1988, που κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος) είναι μία μακρά περίοδος. Στόν χώρο τών κοινωνικών επιστημών κολοσσοί όπως τά Άρχεϊα του Παναγιώτη Κανελλόπουλου και τών Άβροτέλους Έλευθεροπούλου - Δημητρίου Τσάκωνα δέν έπεβίωσαν πάνω από μερικά χρόνια. Βεβαίως ήταν άλλες εποχές, μέ πολέμους, καταστροφές κ.λπ. Άλλά και κατά την Μεταπολίτευση, περίοδο προσφορώτατη και πληθωρική σέ εκδόσεις, κανένα σοβαρό κοινωνιολογικό περιοδικό δέν υπερέβη τά δύο χρόνια. Φυσικά μιλάμε γιά περιοδικό, δηλαδή γιά έντυπο μέ στατιστικά ύπαρκτή κυκλοφορία στόν σκληρό κόσμο τής αγοράς, όχι γιά επιδοτούμενες εκδόσεις έσωτερικής κατανάλωσης μέ άνύπαρκτους αγοραστές.

Η ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ απέκτησε σταθερό και φανατικό κοινό, και μάλιστα επώνυμο: ό σημερινός πρωθυπουργός, στά χρόνια τής άθωότητας, ήταν μεταξύ τών πρώτων συνδρομητών του, ό προκάτοχός του στην νεότητά του είχε άρθρογραφήσει σέ ειδικό αφιέρωμα, ένω ένας πρώην πρόεδρος τής Δημοκρατίας κατά δήλωσή του δέν έχει χάσει τεύχος.

Η αίτία τής δημοτικότητας τής ΝΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ δέν όφείλεται μόνον στό πλήθος τών διασημοτήτων, Έλλήνων και ξένων, που άρθρογράφησαν και συνεργάστηκαν μέ τό περιοδικό. Ούτε μόνον στά ποιοτικά αφιερώματα και ειδικά τεύχη, που έφεραν σέ έπαφή την κοινωνιολογική σκέψη μέ τά προβλήματα τής εποχής μας. Ούτε μόνον στην άποψη, άπροκατάληπτη και τεκμηριωμένη, που εξέφραζε τό περιοδικό από τις μόνιμες στήλες και τις επιφυλλίδες του.

Βαρύνοντα ρόλο έπαιξε ή πολεμική στάση που κράτησε ή ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ άπέναντι στα φαινόμενα άθλιότητας και παρακμής τής κοινωνίας μας. Τό περιοδικό αυτό εξέφρασε μία ήθικη αντίληψη, την όποία θεώρησε ως αναγκαία προϋπόθεση τής Έπιστήμης.

Άλλωστε, ή ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ δέν υπήρξε ποτέ προϊόν κάποιας συντεχνίας ή «παρέας», επαγγελματικό έργαλειό, κομματικό φέουδο, μηχανισμός άναπαραγωγής κυρίαρχης

ιδεολογίας. Δέν κινήθηκε στό γνωστό στήν Ἑλλάδα τῆς Μεταπολίτευσης μαρξίζον (ἄς ἦταν πραγματικά μαρξιστικό τούλάχιστον) ιδεολογικό κλίμα, οὔτε ὅμως καί σέ κάποιο ἄλλο. Δημοσίευσε μέν ἀφιέρωματα στήν σύγχρονη διεθνή μαρξιστική σκέψη καί στούς σημαντικώτερους Ἑλληνες μαρξιστές τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰώνα, ὅπως καί συνεντεύξεις ἀπό ἐπιφανεῖς Εὐρωπαϊούς μαρξιστές (Bottomore, Ziegler, Annie Kriegel κ. ἄ.). Ἀντίστοιχο ὅμως ἐνδιαφέρον καί ἀντίστοιχο χῶρο ἀφιέρωσε καί στά ἄλλα, μή μαρξιστικά ρεύματα ἰδεῶν. Καί κατηγορηματικά ἀρνήθηκε νά ἀποκτήσει ιδεολογική ταμπέλλα, ἀπό αὐτές πού διευκολύνουν τήν κατάταξη τῶν ἀνθρώπων καί τῶν πνευματικῶν κινήσεων σέ ἀγέλες ἡμετέρων καί ἀντιπάλων. Διότι τό περιοδικό αὐτό κινήθηκε πάντοτε στήν γραμμή τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος.

Ἀσφαλῶς, γιά νά δημοσιεύει ἡ ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ὕλη οὐσίας, ἀποκλείσθηκαν κείμενα κοινότυπα, κείμενα μέ σκοπό τήν ἀπόκτηση τυπικῶν προσόντων γιά ἐπαγγελματική προαγωγή καί γενικώτερα γιά ἐμπλουτισμό βιογραφικῶν, κείμενα ὑμνητικά γιά τούς γνωστούς σατραπίσκους τῆς ἡμετέρας ἐπιστημονικῆς κοινότητας, κείμενα προϊόντα ἀνακύκλωσης γνωστῶν ὑλικῶν (ἡ ἀνακύκλωση σώζει ἀπό τήν κατηγορία τῆς κλεψιτυπίας). Ἀποκλείσθηκαν κείμενα φίλων, μέ ἀποτέλεσμα νά καταστραφοῦν φίλιες ἢ λυκοφιλίες. Ἀπορρίφθηκαν ἄρθρα πρυτάνεων καί καθηγητῶν, διότι ἀπλούστατα ἦσαν ἀπαράδεκτα, μέ ἀποτέλεσμα τήν μῆνι τῶν (γνωστῶν ἀπό ἄλλες πιό πρόσφατες ὑποθέσεις) παντειακῶν κύκλων.

Τό πνευματικό κατεστημένο τῆς Μεταπολίτευσης ἐνοχλήθηκε σφόδρα ἀπό τήν ἐπιτυχία τοῦ περιοδικοῦ μίας ομάδας θρασύτατων νεαρῶν στά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ '80. Ἰδίως πού τούς συνόδευε ἡ φήμη ὅτι ἦσαν «ὑπερβολικά αὐτόνομοι» καί «ἀνεξέλεγκτοι» (ἡ φήμη αὐτή συνοδεύει ἀκόμη ὀρισμένους ἀπό αὐτούς. Κάποιοι ἄλλοι ἐντάχθηκαν στά ἐγχώρια μαντριά, ὥστε νά προκόψουν). Δύο κορυφαῖοι πανεπιστημιακοί (ὁ ἕνας μακαρίτης τώρα καί ὁ ἄλλος ὑπέργηρος, ὅποτε παρέλκουν τά ὀνοματεπώνυμα), ἕνας ἐπιφανῆς δημοσιογράφος (μακαρίτης καί αὐτός) καί κάποια κυκλώματα (ἀπό αὐτά πού ὀδήγησαν τό ἐλληνικό κράτος στήν συνολική χρεωκοπία του) ζήτησαν πιεστικά, μετά τήν κυκλοφορία τοῦ πρώτου τεύχους, ἀπό τόν ἐκδότη Βίκτωρα Παπαζήση, νά τό κλείσει ἢ νά ἀντικαταστήσει τόν νεαρό διευθυντή του (ὅταν κυκλοφόρησε τό πρῶτο τεύχος ὁ ὑπογράφων ἦταν 25 χρονῶν) μέ πρόσωπο ἐγνωσμένης ἐλεγκσιμότητας. Ὁ Παπαζήσης, ἄνθρωπος ἀνεξάρτητος καί ἀνώτερος, ὄχι μόνον ἀρνήθηκε ἀλλά μέ ἐνημέρωσε - πρὸς γνῶσιν ἀλλά ὄχι συμμόρφωσιν. Ἄς εἶναι ἐλαφρύ τό χῶμα πού τόν σκεπάζει.

Λίγα ἀκόμα ἀποκαλυπτικά: τό 1987 ἤμουν μεταπτυχιακός φοιτητής στό Πανεπιστήμιο τῆς Γενεύης καί προετοιμαζα τήν ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ σέ συνεργασία μέ ἕναν φίλο μου, φοιτητή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πού ἐξελίχθηκε ἀργότερα σέ δημοσιογράφο. Μάλιστα ὁ ἐν λόγω φίλος θά ἐμφανιζόταν ὡς συνδιευθυντής (μεγάλη εὐκαιρία, πρόκληση, διάκριση καί βεβαίως τιμή γιά ἕναν νεαρό 23 χρονῶν νά εἶναι στήν διεύθυνση ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ τῶν ἐκδόσεων Παπαζήση). Ἀκριβῶς τήν παραμονή τοῦ ραντεβού μας μέ τόν ἀείμνηστο Μαυρομάτη, πού εἶχε ἀναλάβει τήν φωτοστοιχειοθεσία, ἀρχές Σεπτεμβρίου 1987, ὁ νεαρός αἰφνιδίως μου ἀνακοινώνει ὅτι ἀποσύρεται, κατόπιν -ὅπως δήλωσε- ὑποδείξεως «τῶν γερόντων». Ποιοί ἦταν αὐτοί οἱ «γέροντες» δέν μάθαμε ποτέ. Μαζί του ἀπέσυρε καί τό μέρος τῆς ὕλης πού εἶχε εἰσφέρει (ἄρθρα κάποιων φίλων του πανεπιστημιακῶν, μία μετάφραση κ.λπ.), δηλαδή περίπου τό μισό τεύχος.

Ἀσφαλῶς ὁ σκοπός ἦταν ἡ ἀκύρωση τοῦ ἐκδοτικοῦ ἐγχειρήματος. Ἀλλά ἐγώ μέν οὐδὲν

πτοήθηκα, παρενέβη δέ ο Ρένος Ἀποστολίδης ἐμφυχωτικά καί ὑπέδειξε τόν τρόπο νά καλυφθοῦν τά κενά τῆς ὕλης μέ ἀναδημοσιεύσεις, ὥστε νά βγεῖ τό πρῶτο τεῦχος. «Τό σημαντικό εἶναι νά βγεῖ τό πρῶτο τεῦχος», εἶπε. Ὅπως καί ἔγινε, τόν Ἰανουάριο τοῦ 1988.

Τόν Δεκέμβριο τοῦ 1987, λίγο πρὶν τήν κυκλοφορία τοῦ πρώτου τεύχους, ἐμφανίσθηκε ἀπροσδόκητα ὁ Γιάννης Σακιώτης. Πρέπει νά τόν ἔστειλε ἡ Θεία Πρόνοια, διότι, ἐνῶ τό πρῶτο τεῦχος τῆς ΝΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ κυκλοφόρησε στίς 13 Ἰανουαρίου 1988, στίς 14 ὁ ὑποφαινόμενος παρουσιάστηκε στό Πολεμικό Ναυτικό. Εὐτυχῶς ἤδη εἶχε ἀναλάβει συν-διευθυντής ὁ Γιάννης Σακιώτης, ὁπότε ἡ διετής ἀπουσία μου σέ ἀκριτικές περιοχές οὐδόλως ἐπηρέασε τήν τακτική ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ.

Ὁ Ρένος Ἀποστολίδης ἔπαιξε βασικό ρόλο στήν δημιουργία τῆς ΝΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ. Ὁ ἀναμφισβήτητος σημαντικώτερος κριτικός λογοτεχνίας καί ἓνας ἀπό τοὺς κορυφαίους φιλολόγους καί συγγραφεῖς τοῦ Μεταπολέμου ἦταν ἀποκλεισμένος ἀπό τά διάφορα ἔντυπα δῆθεν λόγῳ τῆς (ἀνύπαρκτης) συνεργασίας του μέ τήν Δικτατορία, στήν πραγματικότητα διότι ἦταν ἓνας ἐλεύθερος καί ἀνυπότακτος ἄνθρωπος. Δέχθηκε νά γράφει στήν κυκλοφορούμενη ἐπιθεώρηση ὑπό δύο ὄρους: πρῶτον, τό κείμενό του νά προηγεῖται παντός ἄλλου. Δεύτερον, νά μήν τοῦ ἀσκηθεῖ οἰαδήποτε κριτική στά κείμενά του, οὔτε κἂν μνεῖα. Καί οἱ δύο ὄροι τηρήθηκαν, μέ ἀποτέλεσμα ἐπὶ μία περίπου δεκαετία νά δημοσιεύει τά ἐκλεκτά του κείμενα στό περιοδικό.

Πηγή ἐμπνευσης τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ἦταν, ὅπως δηλώθηκε καί στό ἐντιτόριαλ τοῦ πρώτου τεύχους, τό μεσοπολεμικό ΑΡΧΕΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ τοῦ Παναγιώτη Κανελλόπουλου καί τό κατοχικό ΑΡΧΕΙΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΣ τῶν Ἀβροτέλους Ἐλευθεροπούλου καί Δημητρίου Τσάκωνα. Ὁ ἀείμνηστος Τσάκωνας, κορυφαῖος κοινωνιολόγος (καθηγητής στό Πανεπιστήμιο τῆς Βόννης καί συγγραφέας τόν ὁποῖον παραπέμπει πολλάκις ὁ Τόυνμπη στήν Ἱστορία του), περιθωριοποιήθηκε μέν λόγῳ τῆς ἀτυχοῦς συνεργασίας του μέ τήν Δικτατορία τῆς 21ης Ἀπριλίου, ἀλλά ἦταν ἓνας τίμιος ἄνθρωπος μέ γνήσια πνευματικότητα. Ζοῦσε αὐτοεξόριστος σέ μία ἐργατική πολυκατοικία τῆς Γενεύης καί συνέγραφε τήν μνημειώδη πολύτομη Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας. Αὐτός μέ ἐνεθάρρυνε νά προχωρήσω στήν ἴδρυση τοῦ περιοδικοῦ.

Δύο πρόσωπα πού λειτούργησαν ἐνθαρρυντικά ἦταν ὁ Κώστας Βεργόπουλος καί ὁ Νίκος Μουζέλης, πού πρότεινε ὡς ἐκδότῃ τόν Βίκτωρα Παπαζήση. Στήν ἐναρξή λειτουργίας τοῦ περιοδικοῦ, πράγματι, ὁμάδα ἐπιφανῶν πανεπιστημιακῶν, τοῦ χώρου τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν, συγκρότησαν τήν ἐπιστημονική του ἐπιτροπή. Οἱ περισσότεροι ἦταν λαμπροὶ ἄνθρωποι. Ἀλλά ἓνας ἐξ αὐτῶν ἦταν αὐτός πού ἀπαίτησε, ὡς μή ὤφειλε, ἀπό τόν Παπαζήση νά ἐκτοπίσει τόν νεαρό διευθυντή, κι ἓνας ἄλλος τους ἦταν ὁ προταθείς ἀπό τόν προηγούμενο ὡς νέος διευθυντής! (Ἔλα αὐτά παρέμειναν στήν φαντασία τους φυσικά.) Τό κακό τρίτωσε ὅταν ἄλλο μέλος τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς ἐνεπλάκη σέ ποινικό σκάνδαλο μεγάλης ἐμβέλειας, πού ἀποσταθεροποίησε τό πολιτικό σύστημα. Ὅποτε, μέ παρότρυνση τοῦ ἐκδότῃ, καί ἐπειδή δέν ἦταν εὐχολο νά ἀποβληθοῦν κάποια μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ὅταν μάλιστα ἦταν φίλοι μέ τά ὑπόλοιπα, ἡ ἐπιτροπή καταργήθηκε in toto, κάτι πού τό «σύστημα» θεώρησε ὡς ἀκόμη μία ἐνδειξη ἀνελεγκτιμότητας τῶν νεαρῶν διευθυντῶν.

Πολλές δεκάδες προσώπων πέρασαν από τήν συντακτική επιτροπή τής ΝΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ. Στην πρώτη φάση, τήν νεανική, σχηματίσθηκε μία ένθουσιώδης παρέα, αποτελούμενη από φοιτητές, φαντάρους κ.λπ., ηλικίας 20-25 χρονών. Μνημονεύω ἐδῶ, ἐκτός ἀπό τόν Γιάννη Σακιώτη, τόν Σπύρο Κουτρούλη καί τόν Χρήστο Βρούστη. Ἀργότερα, μετὰ τό 1990, ἡ συντακτική ομάδα διευρύνθηκε, ἤρθαν νέα ἄτομα, φοιτητές, νέοι ἐπιστήμονες κ. ἄ., τό περιοδικό ἔγινε μεγαλύτερο, ὀργανώθηκε δίκτυο διεθνῶν ἐπιστημονικῶν ἐπαφῶν, καθιερώθηκε τό συνεδριακό ρεπορτάζ, συγκροτήθηκε μεταφραστικό τμήμα, ἄρχισαν νά εἰσρέουν δεκάδες ἄρθρα, υἱοθετήθηκαν ἐπομένως αὐστηροί τυποποιημένοι καί ἀπρόσωποι κανόνες ἔγκρισης ἢ ἀπόρριψης (τό ποσοστό ἀπόρριψης στατιστικά ἐκινεῖτο σταθερά στό 90-99 %!).

Τό πρῶτο διάστημα, μέχρι τό 1997, τό περιοδικό ἔβγαине τρεῖς ἕως τέσσερις φορές τόν χρόνο. Τό 1997 ἀνακοίνωσα στόν Παπαζήση τήν ἀπόφασή μου νά σταματήσω τήν ἔκδοση, λόγω ὑπερκόπωσης καί ἐπαγγελματικοῦ φόρτου. Ὁ Παπαζήσης ἐξανέστη καί μοῦ ἀντιπρότεινε τήν συνέχιση τής ἔκδοσης μέ δύο πολυσέλιδα ἀφιερωματικά τεύχη τόν χρόνο, ὥστε νά «ἀραιώσῃ» ἡ ἐκδοτική διαδικασία. Μέ αὐτό τό σχῆμα τό περιοδικό εἰσῆλθε στήν β' περίοδο του. Τό 2007, νέο κῶμα φόρτου καί ὑπεραπασχόλησης (ἀπό τό 2005 δημιουργήσαμε καί διευθύνουμε ἐπί μία τετραετία ἀπό κοινου ὁ Γιάννης Σακιώτης κι ἐγώ τήν μηνιαία ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ἐπίσης τῶν ἐκδόσεων Παπαζήση) ὤθησε στήν μεταβολή τής δομῆς τοῦ περιοδικου, πού εἰσῆλθε ἔτσι στήν γ' περίοδο. Τό τεράστιο μέγεθος πού εἶχε ἀποκτήσει ἡ ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ πρὸς τό τέλος τής β' περιόδου (μιλάμε γιά τεύχη 250 καί πλέον σελίδων, μέ ἀνθρωπολογικό ἐνθετο, ἐκτενῆ ρεπορτάζ ἀπό διεθνή συνέδρια, βιβλιοκριτική κ. ἄ.) συρρικνώθηκε στό διαχειρίσιμο μέγεθος τῶν 100-120 σελίδων. Ἐγιναν καί ἄλλες ἀλλαγές στήν δομή καί στήν ἐμφάνιση τοῦ ἐντύπου. Τό κασέ ἐμπλουτίσθηκε μέ εἰκόνες τοῦ ζωγράφου Σπύρου Οἰκονόμου. Στῆλες καταργήθηκαν, ἄλλες συρρικνώθηκαν. Μέ αὐτό τό σχῆμα ἐξεδόθησαν τά τρία τελευταῖα τεύχη, μέ τά ἀντίστοιχα ἀφιερώματα στήν ἄγνωστη νεότητα τοῦ Καστοριάδη (44), στόν Ἑλληνικό τροτσκισμό (45) καί τό παρόν καί τελευταῖο γιά τούς Καταστασιακούς (46).

Στήν ὅλη πορεία τοῦ περιοδικου διάφοροι ἤλθαν καί ἀπῆλθαν, πολλά νέα παιδιά ἔγιναν ἀρχισυντάκτες καί ἀπέκτησαν ἐκδοτική ἐμπειρία. Κάποιοι ἄλλοι ἔκαναν τίς γνωριμίες τους καί τίς δημοσιεύσεις τους, ἔφτιαξαν καριέρα, ἔγιναν πανεπιστημιακοί κ.λπ. Ἡ ἰδιοτέλεια αὐτῶν τῶν τελευταίων ἀντισταθμίστηκε, γιατί καί τό περιοδικό εἰσέπραξε τήν δωρεάν προσφορά ἐργασίας τους τό διάστημα πού συμμετεῖχαν στήν Συντακτική Ἐπιτροπή (ἄλλωστε μέ δωρεάν προσφορά ἐργασίας ἔβγαине τόσα χρόνια αὐτό τό περιοδικό). Ὅμως ὑπῆρξαν καί οἱ ἀνιδιοτελεῖς, πού συμμετεῖχαν χωρίς ἐπαγγελματικές σκοπιμότητες, μέ μόνο «ἀντάλλαγμα» τήν ἱκανοποίηση τής συμμετοχῆς σέ μία δημιουργική συλλογικότητα καί τής δημοσίευσης τῶν ἄρθρων τους σ' ἕνα περιοδικό μέ ἀναγνωσιμότητα. Ἀπό αὐτούς μνημονεύω ἐδῶ τόν ἀείμνηστο Δημήτριο Πουλάκο, τήν Ἀθηνᾶ Λιάπη, τόν Κώστα Σταματόπουλο, τήν τριάδα τῶν Γιώργου Τριάντη, Γιάννη Μαθιουδάκη καί Δημήτρη Κουτσονίκα, τόν Ἀλέξανδρο Κόντο, τόν Χρήστο Μπαλόγλου, τόν Δημήτρη Τσατσούλη πού δημιούργησε τίς Βιβλιοφορίες, τόν Γιώργο Σκουλα πού μερίμνησε γιά τήν δημιουργία τής ἰστοσελίδας τοῦ περιοδικου www.newsociology.gr, τόν Γιώργο Τσομπάνογλου πού ὀργάνωσε τίς διεθνεῖς ἀκαδημαϊκές μας σχέσεις, τόν Χρήστο Παῖζη, τόν μαθητή μου

Κωνσταντίνο Γιαννακόπουλο. Τήν Ἀγγελική Κουτσούκου πού ἐπί χρόνια στοιχειοθετοῦσε τό περιοδικό καί προσέφερε τό σπίτι της ὡς χῶρο συγκέντρωσης τῆς συντακτικῆς ομάδας. Καί τόν τελευταῖο ἀρχισυντάκτη τοῦ περιοδικοῦ, τόν Γιάννη Χατζόπουλο.

Ὡς προσωπική κατακλεῖδα, θά ἤθελα νά ἐκφράσω τήν εὐγνωμοσύνη μου γιά τόν Βίκτωρα Παπαζήση, τόν χαρισματικό ἐκδότη πού στήν ζωή του ἀγνόησε συστηματικά τίς ἰσορροπίες, τίς παρέες καί τά ψευδοσυστήματα (σύστημα εἶναι κάτι πού λειτουργεῖ, στήν Ἑλλάδα ταιριάζει πιά πολύ ὁ ὅρος κύκλωμα, πού ὑποδηλοῖ μικροσυμφέροντα εἰς βάρος τοῦ δημοσίου συμφέροντος). Ὁ Παπαζήσης ἔδωσε τήν εὐκαιρία νά συγκροτηθεῖ ἕνα περιοδικό μέ θεμελιώδη ἀρχή τήν ἐλευθερία τοῦ πνεύματος καί τήν ἀνεξαρτησία τῆς συνείδησης.

Στό ἀναπόφευκτο ἐρώτημα «γιατί κλείνει ἡ ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ», δέν ὑπάρχει -ὅπως στά περισσότερα ζητήματα- μία καί μοναδική ἀπάντηση. Στήν ἀπόφαση αὐτή -προσωπική ἀπόφαση τοῦ διευθυντῆ καί ἰδιοκτήτη τοῦ τίτλου- βάρυναν οἱ ὅλο καί περισσότερες ἐπαγγελματικές ὑποχρεώσεις, καθῶς καί μία ἀνορθολογική αἴσθηση ὅτι τό περιοδικό αὐτό ἔκλεισε τόν κύκλο του. Αὐτή εἶναι ἡ ὑποκειμενική διάσταση. Ἡ ἀντικειμενική διάσταση εἶναι ἀσφαλῶς ἡ σαρωτική οἰκονομική κρίση καί ἡ συνεπαγόμενη κοινωνική ἀποσταθεροποίηση, ἀλλά καί τό γεγονός ὅτι τό κριτικά σκεπτόμενο ἀναγνωστικό κοινό συρρικνουῦται διαρκῶς λόγω τῆς κατάρρευσης τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος καί τῆς συνολικῆς πνευματικῆς παρακμῆς. Ἐπειτα ἡ ὅλη συζήτηση ἔχει πλέον μετατοπιστεῖ στό διαδίκτυο. Γιά παράδειγμα, τό ἠλεκτρονικό πολιτικό περιοδικό ΔΟΥΡΕΙΟΣ πού δημιουργήσαμε μέ τόν Γιάννη Σακιώτη καί τόν Ἀντώνη Τσαμούλη στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση www.doureios.gr ἔχει ἤδη ξεπεράσει τούς 35.000 μοναδικούς ἀναγνώστες. Ἐνας ἄλλος λόγος εἶναι τό ἀπροσδόκητο γεγονός ὅτι ἡ συντακτική ἐπιτροπή τῆς ΝΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ, στήν ὁποία ἐπί δεκαετίες προσέρχονταν διαρκῶς νέοι ἐπιστήμονες, φοιτητές κ.λπ., ἔπαψε νά ἀνανεώνεται ἡλικιακά. Πιθανότατα καί αὐτό ὀφείλεται στήν ἀπαιδεῖα ἢ στό διαδίκτυο ἢ καί στά δύο μαζί. Ὅπως ἄν ποτε, ἕνας ζωντανός ὀργανισμός, ὅπως εἶναι καί ὅπως πρέπει νά εἶναι ἕνα περιοδικό, πρέπει νά ἀποχωρεῖ ἐγκαίρως, στήν ἀκμή του, καί πρὶν ἐμφανισθοῦν σημεῖα κόπωσης, ἀπό τό προσκήνιο.

Ἡ διαδρομή ὑπῆρξε συναρπαστική. Γιά νά ἀνατρέξουμε στόν Καβάφη, ὁ δρόμος ἦταν πράγματι, ὅπως παροτρύνει ὁ ποιητής, μακρὺς, γεμᾶτος περιπέτειες, γεμᾶτος γνώσεις. Ἄν πρόκειται νά συνεχίσει νά ὑπάρχει ὁ Ἑλληνικός πολιτισμός στό μέλλον, ἂν συνεχίσει νά γεννᾷ αὐτή ἡ χώρα σημαντικούς διανοουμένους, συγγραφεῖς καί καλλιτέχνες, στοχαστές καί κριτικούς, τότε εἶναι βέβαιο ὅτι θά γεννηθοῦν νέα περιοδικά καί θά δημιουργηθοῦν νέες συντροφίες πού θά ἀποτυπώσουν σ' αὐτά τό στίγμα τους, τό ἦθος τους καί τήν ἀγάπη τους γιά τήν Ἑλλάδα.

Μελέτης Ἡ. Μελετόπουλος

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ: ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΥ ΥΠΟΛΕΙΠΕΤΑΙ ΕΝΑ ΤΕΥΧΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ, ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΟΥΝ ΜΕ ΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟ, ΤΗΛ. 6978-774874.